

Одамлар тўрт хил бўлади

13:04 / 13.01.2018 9259

1-Аллоҳга итоат қилувчи ва дунёда баҳту саодатга эришган.

2- Аллоҳга итоат қилувчи ва дунёда баҳтсиз.

3-Аллоҳга осий дунёда баҳтли.

4-Аллоҳга осий дунёда баҳтсиз.

Киши ўзи ҳақида ўйлаб кўриши керак. Агар биринчилардан бўлса баҳтли бўлиши табиий. Аллоҳ Ўзига итоат қилувчиларни асло хорузор қилиб қўймайди. Чунки Аллоҳ таоло “Наҳл” сурасида:

“بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالرَّحْمَةُ مِنْ أَنْفُسِ الْإِنْسَانِ
وَالنَّعْمَةُ مِنْ أَنْفُسِ النَّاسِ
وَالْمُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ لَا يَشْكُرُونَ”

Эркакми, аёлми, ким мўмин бўлган ҳолида солиҳ амал қилса, уни пок, гўзал ҳаёт кечиртирамиз ва албатта, уларни қилиб юрган амалларининг энг гўзали баробарида ажр ила мукофотлармиз” деб марҳамат қилган.

Исломда инсон жинсига қараб мукофотланмайди. Насабига, мансаби ёки терисининг рангига қараб ҳам мукофотланмайди. Балки мукофотлашнинг бирдан-бир ўлчови иймон ва яхши амалдир.

«Эркакми, аёлми, ким мўмин бўлган ҳолида солиҳ амал қилса...»

Бир хил ишни эркак киши қилса, алоҳида мукофот, худди ўша ишни аёл киши қилса, унга эркакнинг мукофотидан озроқ мукофот бериш Исломда йўқ. Аллоҳнинг ҳузурида бандаларнинг ҳаммаси баробардир.

Мўмин одам яхши амални, Исломни яхши тушунмайдиган баъзи кишилар ўйлаганларидек, фақат охират учун қилмайди. Балки иймонли кишининг яхши амали ўз фойдасини дастлаб бу дунёда кўрсатади.

«...уни пок, гўзал ҳаёт кечиртирамиз...»

Зотан, иймон тақозоси ила қилинадиган яхши амалларнинг барчаси бу дунёда яхши ҳаёт кечиришни таъминловчи воситадир. Албатта, мўмин кишининг яхши амалининг ҳақиқий мукофоти охиратда бўлади. Охиратда

«...ва албатта, уларни қилиб юрган амалларининг энг гўзали баробарида ажр ила мукофотлармиз».

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Албатта, Аллоҳ мўминга зулм қилмайди. Унга ҳар бир яхши иши учун бу дунёда бир нарса ато этилади. Охиратда эса савоб берилади. Кофир ҳам яхшиликларига яраша таомланади. Охиратга борганда эса яхшиликка савоб бўладиган нарсаси қолмайди», - деганлар.

Агар киши 4-хил ҳолатда бўлса баҳтсиз бўлиши ҳам табиий. Чунки Аллоҳ таоло “Тоҳа” сурасида

﴿وَمَنْ أَعْلَمُ بِأَيِّ قَوْلٍ إِنَّهُ شَرُّ حَنَوْنَ وَأَكْنَصَ شَيْعَمُ لَنِإِفْ يَرْكُذ نَعَصَنْ عَأْنَمَ وَأَعْمَلَ مَأْمَأَيْقَلَ﴾

Ким Менинг зикримдан юз ўғирса, албатта, унга тор ҳаёт бўлур ва қиёмат куни уни кўр ҳолида тирилтирурмиз», - деди” деб марҳамат қилган.

Қайси бир инсон Аллоҳни унутса, уни эсламаса, Унинг ҳидоятига эргашмаса, ўзига ўзи қилади. Аввало, ундай одам бу дунёда тангликтарликда ҳаёт кечиради. Иймонсизлиги туфайли, ўзи тўйса ҳам, кўзи тўймас бўлиб қолади. Молу дунё, айшу ишрат ичидаги кўмилиб ётса ҳам, унга оз кўринади. Улардан ажраб қолишидан қўрқаверади. Иймонсизлиги туфайли кетма-кет муаммолар келиб чиқаверади.

«...ва қиёмат куни уни күр ҳолида тирилтиурмиз».

Бу ҳам дунё ҳаётида қилган қилмишига муносиб жазодир. Лекин унинг ўзи нима учун күр ҳолда тирилтирилганлигини тушуна олмайди.

﴿رِبُّكَ وَرَبَّكَ لَا يَنْتَرَشَ حَمْلَهُ مَنْ كَوْنَتْ أَنْتَ أَيْمَانُكَ وَأَيْمَانُهُ﴾

У: «Роббим, нима учун мени күр ҳолда тирилтирилдинг? Ахир кўрувчи эдим-ку?!» - деди.

﴿سَنْتَ مَوْيَلَهُ كَلَذَكَ وَأَهَتِي سَنَفَ آنْتَ أَيْمَانُكَ لَذَكَ لَهُ﴾

У Зот: «Шундай. Сенга оятларимиз келди. Сен эса уларни унутдинг. Шунингдек, сен ҳам бугун унудилурсан», - деди.

Эй бандай кофир. Ишлар шундай. Сенга у дунёда, кўзинг очиқ пайтда иймонга далолат қилувчи оятларимиз келди. Аммо сен уларни кўриб, кўрмасликка олдинг. Сен уларни унутдинг. Иймонга келмай, кофирликда ўтдинг. Мана энди, бугун қиёмат кунида оятларимизни кўриб, кўрмасликка олганинг жазосига кўр этиб тирилтирилдинг. У дунёда Бизнинг оятларимизни унуганинг учун, бугун сен ҳам унудиласан.

﴿أَقْبَأُ دَشَرَحَ آلَ اَبَادَعَلَ وَبَرَتَ آيَابَ نَمْمُويْ مَلَ وَفَرْسَآنَمَ يَنْجَنَ كَلَذَكَ وَ﴾

Ҳаддидан ошган ва Роббининг оятларига иймон келтирмаганларни ана шундай жазолаймиз. Охират азоби, албатта, ашаддий ва боқийдир.

Агар киши 2-ҳолатда бўлса бу икки эҳтимолдан ҳоли эмас. Биринчиси Аллоҳ уни жуда яхши кўради ва уни сабрини имтиҳон қилаётган бўлади. Унинг мақомини баланд қилмоқчи бўлаётган бўлади. Аллоҳ таоло “Бақара” сурасида марҳамат қилади:

﴿سُفَنَ أَلَّا وَلَأَوْمَأَلَّا نَمْ صَنْقَنَ وَعُقْلَأَوْ فَوْخَلَأَنَّمَ ئِي شَبَ مُكْنَوْلَبَنَلَ وَهَلَلَ آنِإِأُلَاقَهَبِي صَمَمْ مُهَنَّتَبَأَصَآنِإِنِي رَبَّأَصَلَأَرَشَبَ وَتَأَرَمَثَلَأَوْ نَوْعَجَأَرَهَيَلَإِآنِإِوَ﴾

Албатта, сизларни бир оз хавф ва очлик билан, мол-мулкка, жонга, меваларга нуқсон етказиш билан синаймиз. Ва сабрлиларга хушхабар бер.

Улар ўзларига мусибат етганда: «Албатта, биз Аллоҳниkimiz ва албатта, биз Унга қайтуvchimiz», - деганлардир.

Катта масъулият қийинчиликларини күтара олиш учун турли синовлардан ўтиш керак. Инсон қийинчиликларда, синовларда тобланади. Ушбу оятда ўша синовлардан баъзилари саналгандир.

«Албатта, сизларни бир оз хавф ва очлик билан, мол-мулкка, жонга, меваларга нуқсон етказиш билан синаймиз».

«Хавф» деганда душмандан бўладиган хавф-хатар туйғуси тушунилади. Қаҳатчилик ёки бошқа сабаблардан келиб чиқадиган очарчилик ҳам Аллоҳ таолонинг бир нави синовидир. Шунингдек, «Мол-мулкка ўғри уриши, оғат етиши ёки золимларнинг тажовузи туфайли нуқсон етказиб; жонга турли хасталиклар билан, яқин кишиларнинг, ёр-биродар ва шерикларнинг ўлими, касаллиги билан нуқсон етказиб; меваларга оғат етказиш, баракасини кетказиш билан нуқсон етказиш ила синаб кўрамиз», – дейди Аллоҳ таоло. Бошга шундай синов келган, мусибат етган банда нима қилса яхши бўлади? Бу ҳақда Аллоҳ таоло Пайғамбари Муҳаммад алайҳиссаломга хитоб қилиб, кўрсатма бермоқда:

«Ва сабрлиларга хушхабар бер. Улар ўзларига мусибат етганда: «Албатта, биз Аллоҳникимиз ва албатта, биз Унга қайтувчимиз», – деганлардир».

Демак, мусулмон киши мусибат етганда сабрли бўлиши ва Жаноби Ҳақнинг Ўзи ўргатган дуони қилиши керак. Бу дуо Қуръон тилида:

«Иннаа лиллаҳи ва иннаа илайҳи рожиъуун», деб талаффуз этилади. Буни айтиш қисқача «истиржоъ» дейилади. Эътибор қилинса, истиржоъда улкан маъно ётибди.

«Албатта, биз Аллоҳникимиз...» яъни «Барчамиз, бор-будимиз Аллоҳники, ҳақиқий эга Унинг Ўзи. Нимани қачон қандай тасарруф қилишни Ўзи билади».

«...ва албатта, биз Унга қайтувчимиз», яъни «Эртами-кечми, барибир, Унга қайтишимиз бор. Бизга етиб турган мусибат ҳам Унинг Ўзидан. Биз сабр қилишимиз лозим ва шундай қиласиз ҳам». Шу боис, истиржоъга кўп-кўп савоблар ваъда қилинган.

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал қилган ривоятда Умму Салама онамиз дейдиларки:

«Бир куни Абу Салама Набий алайҳиссаломнинг ҳузурларидан келди-да:

«Набий алайҳиссаломдан бир гап эшитиб, жуда хурсанд бўлдим, у киши:

«Мусулмонлардан бирига мусибат етганда истиржоъ айтса ва сўнгра «Аллоҳумма ажирни фий мусибати вахлуф ли хойромминҳа (Аллоҳим, менга мусибатимда ажр бергин ва унинг ўрнига яхшироғини бергин)» деса, айтгани бўлади», - дедилар», - деб айтди.

Мен буларни ёдлаб олдим. Абу Салама вафот этганида, истиржоъ айтдим ва ҳалиги дуони ўқидим. Сўнгра ўзимча «Менга Абу Саламадан яхшироқ эр қайда», - дедим.

Иддам чиққанидан сўнг Расууллоҳ келиб, киришга изн сўрадилар. Тери ошлаб ўтирган эдим, қўлимни ювиб, киришларига изн бердим. У кишига ичига хурмонинг юмшоқ қобиғи тўлатилган тери ёстиқ бердим.

Ўтирганларидан сўнг менга уйланмоқчи эканларини айтдилар. У киши гапларини тугатгач, мен:

«Эй Аллоҳнинг Расули, сизга рағбат қилмаслигим мумкин эмас, лекин мен жуда рашкчи аёлман, сизга ёқмайдиган нарса мендан содир бўлиб, Аллоҳнинг азобига дучор бўлмай, деб қўрқаман. Сўнгра ёшим катта бўлиб қолди, бунинг устига, болаларим бор», - дедим. Расууллоҳ алайҳиссалом:

«Сен айтган рашкни Аллоҳ тезда кетказади. Ёш тўғрисида гапирсанг, менинг ҳам ёшим бир ерга бориб қолди. Болаларинг бўлса, улар менинг ҳам болаларим», - дедилар... Аллоҳ менга Абу Саламанинг ўрнига ундан яхши зотни – Расууллоҳни берди».

Иккинчи эҳтимол. Кишининг тоатида ҳалаллик бор бўлиши, гуноҳлар қилиб уни тавбасидан ғафлатда бўлиши ёки тавбасини кечиктираётган бўлиши мумкин. Аллоҳ бандаси Ўзига қайтиши учун гоҳида тоатли бўлса ҳам синовларни бериб қўяди. Аллоҳ таоло “Сажда” сурасида қуйидагича марҳаат қиласди:

وَلَدْنَقْمُّهُ لَعَلَّ رَبَّكَ أَذْعَجَنْدَنْرِيْحُونْدَلَ

**Албатта, уларга буюк азобдан олдин яқин азобни тоттирамиз.
Шоядки, қайтсалар.**

Яъни «Ўша фосиқларга охиратнинг буюк азобидан олдин бу дунёдаги яқин азобни тоттирамиз. Шоядки, улар бундан сабоқ олиб, фисқу фужурдан, ёмонликлардан қайтсалар».

Агар киши З-ҳолатда бўлса, бундан қаттиқ қўрқиши керак. Чунки киши Аллоҳнинг фарзларини тарқ қилувчи бўлатуриб унга

неъматларни берилиб турилиши истидрож бўлади. Бу эса инсоннинг оқибати ўта даражада даҳшатли эканлигининг аломатидир. Аллоҳнинг азоби бир кун албатта келади. Ундан олдин тавба қилиб қолиши керак. Аллоҳ таоло “Анъом” сурасида марҳамат қилади:

اُوْحَرَفَ أَذِإِنْ تَحْمِلُ كَبَأَوْبَأْ مُهْيَلَعَ أَنْحَتَفَ وَبَأْوَرْكُدَأَمْ أُوسَنَ أَمْ لَفَ
نُوْسَلْبَمْ هُدَافَةَتْغَبَمْ هُدَانْدَحَأَوْتُوْأَمَبَ

Эслатилган нарсаларни унуган чоғларида уларга ҳамма нарсанинг эшикларини очиб қўйдик. Ўзларига берилган нарсалардан хурсанд бўлиб турганларида, уларни бирданига тутдик. Бас, қарабсизки, бутунлай ноумид бўлдилар.

Бундай муомалага «истидрож» – билдириласдан, даражама-даражада олиш дейилади. Аллоҳ огоҳлантириш мақсадида аввал бало-офатга дучор қилган эди, тазарру қилмади, куфрда давом этди. Бало-офат таъсир қилмайдиган қалб тош қотган, яхшилик умид қилиб бўлмайдиган қалбdir. Ундан энди иймон ҳам, бирор-бир яхшилик ҳам кутиб бўлмайди. Аллоҳ Ўзи ҳикоя қилаётган аввалги умматлардан шундай қаттиқ қалблilарини бир муддат тек қўйиб қўйган. Улар бошидан ўтган мусибатларни ва:

«Эслатилган нарсаларни унуган чоғларида уларга ҳамма нарсанинг эшикларини очиб қўйдик», – дейди.

Яъни улар истаганларидан ҳам ортиқ нозу неъматларга кўмиб ташланганлар. Бу дунёning матоҳлари уларга селдек оқиб келган. Албатта, улар бу нарсаларга чексиз хурсанд бўлганлар. Аммо иймонсиз, тазаррусиз келган нозу неъмат яхшиликка олиб бормаслиги турган гап. Аслида иймонли, тазаррули ва тақволиларга нозу неъматлар, фаровон турмуш берилиши лозим. Аллоҳ таолонинг ваъдаси шу. Аммо бу нарсалар кофир-мушрикларга берилса, хусусан, ҳамма нарсанинг эшиги очиб қўйилса, орқасида бошқа гапи бўлади. Нозу неъматга кўмилган кофирлар ғурурга кетиб, яна ҳам кўпроқ исёнга, гуноҳкорликка ўзларини урадилар. Аммо ҳақиқий ҳикмат кейин пайдо бўлади:

«Ўзларига берилган нарсалардан хурсанд бўлиб турганларида, уларни бирданига тутдик».

Бундай бўлишини хаёлларига ҳам келтирмаган эдилар. Уларни бирданига Аллоҳнинг азоби тутди.

«Бас, қарабсизки, бутунлай ноумид бўлдилар».

Энди тавба-тазарру қилишга имкон қолмади.

بَلْ لَعْنَةُ الْمَوْقِلِ إِذْ هُوَ مَهْلُكٌ

Бас, зулм қилган қавмларнинг кети кесилди. Оламларнинг Робби Аллоҳга ҳамдлар бўлсин. ("Тафсири Ҳилол" китобидан).

Абдулманон Абдуллоҳ